

DIAKONATET I SPENNET MELLOM KARITATIV VIRKSOMHET OG KIRKELIG EMBETE

AV GURO HELLGREN

INNLEDNING

Jeg velger å la min innledning være formulert ut fra diakonens ståsted. Jeg ønsker å nevne områder som jeg finner sentrale og viktige. Gjennom 20 års heltidsengasjement i diakonien har jeg gjort meg mange erfaringer og refleksjoner, og det er som diakon/diakonisse jeg her vil gi min innledning. Den vil av den grunn ikke være uten teologisk innhold, men innledningen vil ha et klart sikte: diakoni er praksis. En teologi omkring diakonien må fremme praksis, må være med å legge til rette for at "Guds kjærlighet og rettferdighet kan nå ut til menneskene". Gjør den ikke det, er den ikke verd tid og oppmerksomhet. Målet med vårt arbeid her på konsultasjonen må være å formulere prinsipper som sikrer best mulig praksis.

1) Diakoni er en nødvendig del av å være kirke.

Det nytestamentlige vitnesbyrd er helt klart, diakoni er en nødvendig del av å være kirke. Jeg skal ikke her gå inn på det bibelske grunnlag for diakonien da det forutsettes kjent i denne forsamling. Skal kirken fremstå som Jesu legeme, kan vi ikke fremstille den bare som munn og hjerne, med talte ord og vise tanker. Jesu legeme må også fremstå blant de marginaliserte og nødstedte.

Bibelen og bekjennelsen lærer oss om dette: CA VI sier: "Like ens lærer de at denne tro bør bære gode frukter og at en må gjøre gode gjerninger som er pålagt av Gud, fordi Gud vil det, ikke for at vi skal stole på at vi ved disse gjerningene skal fortjene rettferdiggjørelse overfor Gud." Jeg ønsker meg at vi tar på alvor også denne del av vår bekjennelse.

Vår teologiske tradisjon har til dels tolket seg bort fra dette og bare sett teori der den diakonale praksis er tydelig.

Et par eksempler: I fortellingen om Jesus som spiser og drikke sammen med tollere og syndere ser jeg viktige diakonale elementer: solidaritet og oppreisning av marginaliserte mennesker, fellesskap og grensebrytende kjærlighet. Den tradisjonelle klassifiseringen av denne teksten er derimot "strids-samtalen", ut fra fariseernes inntreden på arenaen. Klassisk hjerne/munn-tolkning.

Neste eksempel: Jesus ber sine disipler om å døpe og å lære å holde (altså ikke døpe og lære, men lære å holde. Det må bety å lære dem like mye diakoni som dogmatikk.)

2) Diakoni og nestekjærlighet.

Diakonien utgjør en del av den kristne praksis. Nestekjærlighet er et hvert menneskes kall og utfordring. Diakoni er kirkens tjeneste. Vi opererer ikke her med noen verdinormering, det dreier seg ikke om at det ene er bedre enn det andre. Det er ikke den etiske kvalitet som skiller disse to. Det er ikke gjerningene, men motivasjon og sendelse som skiller.

Etikk og diakoni er heller ikke synonymer. Luthersk kallsetikk er omfattende og handler om all kristen handling, ikke bare det som rommes under diakonien.

All diakonal handling må være etisk fundert og reflektert (Hvilket ikke trenger være til hinder også for den spontane diakonale handling), men kirkens etiske refleksjon må omhandle mer enn diakonien.

3) Kirken som diakoniens subjekt.

I følge CA VII er kirken forsamlingen av de hellige der evangeliet blir lært rent og sakramentene forvaltet rett. Det er denne kirken som i CA VI pålegges de gode gjerninger. CA VI og VII må holdes sammen. Det er kirken som kollektiv og enhetlig størrelse som har fått oppdraget. Diakonien må ikke individualiseres og overlates til den enkeltes initiativ.

Ved dåpen podes vi inn i et fellesskap, Guds folk. Vi er mange, men utgjør en enhet.

Kirken er Jesu legeme, ett legeme som utgjøres av mange lemmer. Dette legeme har det samme oppdrag som ham, et oppdrag som innbefatter diakonien. Det er Jesu legeme, som ved sine lemmer, er ute i tjeneste for og blant og sammen med mennesker med ulike behov.

En privatisering og individualisering av den diakonale tjeneste er, slik jeg ser det, totalt uforenlig med legemstanken.

I diakonien handler kirken, -ut fra sine strukturer, -sine vigslede arbeidere og - ved å sende sine lemmer ut i tjeneste fra gudstjenestefeiringen. "Gå i fred. Tjen Herren med glede."

Fram til 1948 praktiserte Diakonissehuset missivet. Vigslede diakonisser ble sendt i tjeneste, både til diakonale og sekulære arbeidssteder. De var sendt ut som diakonisser og de arbeidet som diakonisser. Diakoniatet var virksomt i kirke og samfunn, samtidig som det la til rette for og organiserte den frivillige diakoni.

4) Trinitarisk diakoni.

Etter diakoni-debatten på slutten av 70-tallet falt man ned på en trinitarisk begrunnet diakoni-forståelse. Dette kommer til uttrykk i "Plan for diakoni i Den norske kirke" vedtatt av Kirkemøtet i 1987. Dette diakonisyn har vist seg slites-terkt i praksis, og det har fungert samlende. Som kirke og gudstjenestefeirende menighet henter vi visjon og kraft fra Kristus og går ut i Guds skapte verden for å gjøre kvalitativt godt arbeid i samarbeid med alle gode krefter.

5) Diakonien har for liten plass i vår kirke.

Muligens skyldes det en forkjært tilrettelegging av vår lutherske arv: ordet alene, nåden alene. Vårt gjensvar i form av kjærlighetsgjerninger har blitt nedto-net, muligens av frykt for at vi skulle legge noe til og frelse oss selv ved de gode gjerninger. Den dogmatiske angst har også ført til en individualisering og der-med også usynliggjøring. Diakonien er gjort til et randfenomen, for mange uinteressant satt opp i mot "det egentlige", tankens flukt og det verbalt talte og skrevne ord.

Kirkelige makt-strukturer og ikke teologisk begrunnelse medvirker til at preste-stillingen fortsatt blir oppfattet som den som synliggjør kirken. Kirken er for mange synonymt med det prestene sier og gjør og det som skjer av deres debat-ter i media.

Et par eksempler: Dagfinn Hauge viser til hvordan de nyere norske kirkehistori-er unngår å beskrive diakonien. Det er helt marginalt hva man kan finne omtalt. 600 stillinger i menighetspleien er overhodet ikke nevnt! 600 stillinger, innehatt av vigslede diakonisser og menighetssykepleiere ties i hjel.

I systematikken ser vi det samme, diakonien behandles ikke. Per Lønnings dog-matikk, "Kristen tro" har 300 sider uten å finne det aktuelt å ta opp diakonien.

6) En redusert kirke med det verbalt talte ord som horisont.

Kollekt-bønnen 17. s.e.pinsse lyder: "Gi din kirke kraft til å tale livets ord i

dødens verden". Preketekstene handler om at Jesus kaller Lasarus og enkens sønn tilbake til livet, at døde kropps-celler (og hjerne-celler!) igjen begynner å fungere. Ut fra det bilde jeg tidligere har tegnet er det kanskje ikke så rart at vår kirke ikke har frimodighet eller horisont som strekker seg lenger enn til at man vil åpne munnen og tale. Her kunne jeg ønsket meg en dristig diakonal kollektbønn som ber om kraft for kirken til mer enn å tale.

7) Diakonaten, -bruken av ordet i norsk sammenheng.

I menighetsdiakonien er det vanlig å bruke begrepene diakonaten/styret for diakonaten når man snakker om den felles ordnede diakonale tjeneste i menigheten. "Diakonaten" brukes av mange synonymt med "diakoni-utvalget" nedsatt av menighetsrådet. Altså et praktisk/administrativt organ innen menigheten.

8) Diakonaten som uttrykk for embetet.

I denne sammenhengen bruker jeg diakonaten som uttrykk for diakonembetet. Diakonien er en sentral del av det oppdrag som er gitt til kirken. Det sentrale oppdraget må synliggjøres i kirkens struktur. En måte å gjøre dette på er å innføre det tre-leddete embete.

Norske diakoner er opptatt av den svenske kirken som nærmer seg en beslutning om et tre-leddet embete bestående av prest, biskop og diakon, der diakonen i første rekke utfører et karitativt arbeid. Man legger et innhold i embetet som svarer til gjeldende diakonisyn i Sverige og følger ikke den anglikanske kirke. De svenske biskoper gikk inn for det tre-leddete embete allerede i 1990.

9) Rolle-forskyvning.

Når diakonaten ikke gis rom i vår embetsforståelse og diakonene gjøres til et randfenomen vil diakonien ha dårlige kår. Den vil likevel tvinge seg fram. Som en nødvendig del av å være kirke vil den alltid være til stede, men dårlig ordninger gir dårlig praksis bl.a. med tanke på kvalitet, prioriteringer med mer.

Diakonien er et sentralt oppdrag i vår kirke. Når det ikke synliggjøres i diakonaten, vil det finne rom i preste-embetet. Slik jeg ser det, har vi et uttrykk for det i den pågående endring av utformingen av preste-rollen til en trøste- og bære-rolle. Dette er en lite gunstig vei å følge. Både tjenesten med ord og sakrament og den karitative tjeneste synes å miste kraft og faglighet på denne måten.

10) Diakonaten gjør diakonien operasjonell.

Jo klarere strukturer, tydeligere feste og sterkere identitet, jo mer offensiv og utadrettet kan diakonien være. Diakonaten mobiliserer til diakoni og myndiggjør til diakoni.

Diakonaten skal ikke være en maktstruktur som formålsløst hviler i seg selv. Diakonaten er den ordning som avspeiler vår kirkes tjeneste for at Guds kjærlighet og rettferdighet kan nå fram til menneskene.

11) Diakonaten og den alminnelige diakoni.

Diakonaten er med og bekrefter den alminnelige diakoni. Diakonaten gir en sentral kirkelig forankring av den tjenesten som foregår både i menighetens samlinger og i mer utadrettet og oppsøkende arbeid. Diakonaten legger til rette for den alminnelige diakoni og ser blant annet sin oppgave i å sette menigheten i stand til å fungere diakonalt og utøve diakoni. Fra gudstjenesten sendes menigheten ut, den alminnelige diakoni er kirkens tjeneste. Linjene til CA VI og VII er tydelige.

12) Oppsummering

Diakonien er et sentralt oppdrag i kirken, begrunnet både i skrift og bekjennelse. I vår kirkelige tradisjon har diakonien blitt usynliggjort, både i teologisk refleksjon og i kirkens strukturer. Dette har ført til at diakonien ikke gjenspeiles slik den skulle i praksis og at vi som kirke viser et feilaktig bilde av Jesu legeme. Diakonater synliggjør diakonien som det sentrale anliggende den er. Diakonater gir strukturer som legger til rette for og styrker praksis. Og, diakoni, kirkens tjeneste, er praksis.

**Guro Hellgren, forstanderinne
Diakonissehuset Lovisenberg
Lovisenberggt.15
0456 Oslo**